

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кредитно-економічний факультет

(повна назва факультету)

Кафедра банківської справи

(повна назва кафедри)

Допустити до захисту

Завідувач кафедри_

(підпис)

Кузнєцова Людмила Вікторівна

(прізвище та ініціали)

- || 2018_ року

ВИПУСКНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності «Банківська справа»

за темою:

**«ІНОЗЕМНИЙ КАПІТАЛ В СУЧАСНІЙ БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ
УКРАЇНИ»**

Виконавець

Студент 4 курсу КЕФ

Годонога Сергій Сергійович

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

Канд.екон.наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Тарасевич Наталія Вадимівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

АНОТАЦІЯ

випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра

- Годоноги Сергія Сергійовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

«Іноземний капітал в сучасній банківській системі»

(назва випускної роботи)

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2018 рік

Випускна робота складається з _ 3 _ розділів.

У роботі розглядаються _ теоретичні основи функціонування іноземного капіталу в банківській системі; вивчається значення іноземного капіталу для банківської системи країни, основні етапи входження іноземного капіталу в банківську систему України; досліджуються правові аспекти регулювання присутності іноземного капіталу в банківській системі України; досліджуються джерела формування та динаміка присутності іноземного капіталу в банківській системі України; надається оцінка процесів залучення іноземного капіталу у банківську систему; розглядається вплив ризиків збільшення іноземного капіталу на функціонування банківської системи країни. _____

Ключові слова_ іноземний капітал, банк з іноземним капіталом, представництва іноземного банку, філія іноземного банку, іноземне інвестування._

(3-5 слів або словосполучень)

ANNOTATION

graduation work for obtaining an educational bachelor's degree

_____Hodonoga Sergiy _____

(surname First Name)

____Foreign capital in the modern banking system of Ukraine____

Odessa National Economic University

Odessa, 2018

The final work consists of _____3_____sections.

The paper considers theoretical foundations of the functioning of foreign capital in the banking system; studying the importance of foreign capital for the banking system of the country, the main stages of the entry of foreign capital into the banking system of Ukraine; the legal aspects of the regulation of the presence of foreign capital in the banking system of Ukraine are investigated; the sources of formation and dynamics of the presence of foreign capital in the banking system of Ukraine are investigated; assessment of processes of attracting foreign capital into the banking system; The influence of the risks of increasing the foreign capital on the functioning of the banking system of the krai is considered.

Keywords foreign capital, a bank with foreign capital, a foreign bank, a foreign bank branch, foreign investment. _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ.....	5
1.1. Економічна сутність іноземного банку та загальні засади його функціонування.....	5
1.2. Значення іноземного капіталу для банківської системи країни.....	11
1.3. Основні етапи входження іноземного капіталу в банківську систему України.....	16
Висновки до першого розділу.....	21
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРИСУТНОСТІ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	22
2.1. Правові аспекти регулювання присутності іноземного капіталу в банківській системі України.....	22
2.2. Дослідження джерел формування та динаміки присутності іноземного капіталу в банківській системі України.....	30
2.3. Оцінка процесів залучення іноземного капіталу у банківську систему України.....	40
Висновки до другого розділу.....	49
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ БАНКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ В УКРАЇНІ	50
3.1. Вплив ризиків збільшення іноземного капіталу на функціонування банківської системи країни.....	50
3.2. Зарубіжна практика функціонування банківських систем в умовах присутності іноземного капіталу	57
Висновки до третього розділу.....	65
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70
ДОДАТКИ.....	74

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасний період економічний розвиток банківської системи України тісно пов'язаний з інтеграційними процесами, що відбуваються у світовій економіці, тому проблеми доступу іноземного капіталу та його впливу на діяльність вітчизняних банків набувають особливої актуальності.

Головною метою входження іноземного капіталу є або максимізація доходів, або посилення контролю в країні. При цьому мотиви входження іноземного капіталу в банківську систему країни-реципієнта можуть суттєво відрізнятися. Підвищення ролі іноземного банку в цілому позитивно впливає на розвиток банківської системи, зокрема через механізми міжбанківської конкуренції, створення якісно нового фінансово-економічного середовища, покращення фінансового та організаційного менеджменту банку, збільшення капіталізації вітчизняних банків. Однак присутність іноземного капіталу у вітчизняній банківській системі має низку негативних моментів.

У зв'язку з цим важливого значення набуває проблема підвищення ефективності залучення іноземного капіталу в банківську систему України, формування політики регулювання його присутності у банківській системі, вивчення його структури, джерела формування та особливості використання.

Метою дипломної роботи є дослідження іноземного капіталу в сучасній банківській системі України в контексті інтеграційних процесів.

Основними завданнями випускної роботи є:

- дослідження економічної сутності іноземного банку та засад його функціонування;
- вивчення значення іноземного капіталу для банківської системи країни;
- розгляд основних етапів входження іноземного капіталу в банківську систему України;

- оцінка правових аспектів регулювання присутності іноземного капіталу в банківській системі України;
- дослідження джерел формування та динаміки присутності іноземного капіталу в банківській системі України;
- аналіз процесів залучення іноземного капіталу у банківську систему України;
- вивчення впливу ризиків присутності іноземного капіталу на функціонування банківської системи країни;
- окреслення напрямків подальшого розвитку банків з іноземним капіталом.

Об'єктом дослідження є іноземний капітал та діяльність іноземних банків, які функціонують в Україні.

Предметом вивчення є вплив іноземного капіталу на діяльність банківської системи в Україні.

Методи дослідження. Для дослідження міри впливу іноземних банків на банківський сектор України були використані статистичні методи, методи фінансового аналізу, методи порівняння та спостереження.

Інформаційною базою дослідження є Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України та Національного банку України, економічна наукова література з банківської справи, монографії, періодичні видання, дані офіційного сайту НБУ та інші інтернет ресурси.

ВИСНОВКИ

В сучасних умовах розвитку банківського сектору України набуває пріоритетності здійснення активних дій, пов'язаних із підвищенням концентрації банківського капіталу, оптимізацією інституційного середовища вітчизняної банківської системи, підвищенням якості ведення банківського бізнесу, зниження ризиків банківської діяльності, що дозволить українським банкам витримати конкурентну боротьбу із іноземними банківськими установами поряд із збереженням фінансової безпеки та суспільних інтересів країни.

В умовах глобалізаційних процесів вітчизняної економіки неможлива інтеграція банківських установ у світову економіку. Глибокі процеси фінансової глобалізації та інтеграції призвели до збільшення частки іноземного капіталу в загальному капіталі банківської системи України, що позначилося на значному збільшенні кількості банків з іноземним капіталом.

Іноземний банк – це банківська установа, що знаходиться під контролем інвесторів з зарубіжних країн оскільки вони володіють 100% акцій, і при цьому прийняття стратегічних рішень проводиться з-за кордону. Існує три основні групи, в які можна об'єднати іноземні банки за формою створення: представництва, дочірні компанії та філії. Для створення іноземного банку його засновники зобов'язані отримати попередній дозвіл Національного банку України. Експансія іноземного капіталу у банківську систему країни розпочалася під час здобуття незалежності.

Регулювання діяльності іноземних банків доцільно розглядати на таких трьох рівнях: міжнародний, національний та корпоративний. Банк з іноземним капіталом може бути створений двома способами: власне створення іноземного банку та набуття діючим банком статусу іноземного.

У період економічного зростання та сприятливої кон'юнктури діяльність іноземних банків сприяє підвищенню загального рівня капіталізації банківської системи України, нарощуванню темпів реального кредитування клієнтів, розширенню асортименту банківських продуктів та послуг, поліпшенню якості банківського обслуговування. Основні конкурентні переваги іноземних банків над вітчизняними банківськими установами полягають у високому рівні зовнішньої фінансової підтримки, а саме можливості швидкого доступу до необхідних ресурсів материнських банківських груп. В умовах кризових явищ іноземні банки забезпечили фінансову стійкість банківської системи України завдяки збереженню внутрішньокорпоративного притоку дефіцитних капітальних і кредитних фінансових ресурсів.

Водночас іноземні банки на банківському ринку України не забезпечили суттєвого зниження процентних ставок, підвищення рівня прибутковості банківського сектору тому, що діяли передусім у власних комерційних інтересах, спрямованих на отримання достатнього чистого процентного доходу, кредитну експансію, оптимізацію оподаткування.

Зростання частки іноземного капіталу підвищує ризик залежного розвитку вітчизняної банківської системи. Протягом 2000-2018 років кількість іноземних банків мала неоднозначну тенденцію до початкового зростання до поступового скорочення з найбільшою кількістю банків з іноземним капіталом (55 установ) на 01.01.2011 року. Станом на 01.05.2018 р. на ринку функціонувало 39 банків за участю іноземного капіталу, в тому числі 20 із них – із 100% іноземним капіталом. Слід звернути увагу, що незважаючи на значне зменшення кількості банків з іноземним капіталом, їх частка у структурі банківської системи мала тенденцію до збільшення та на 01.05.2018 р склала 39,97%. Це було обумовлено преш за все стрімким зменшенням кількості вітчизняних банків протягом аналізованого періоду в наслідок кризових явищ.

Отже, банківська система на 01.05.2018 року налічує 82 банка, що мають банківську ліцензію. Це – на 57,9% менше ніж на початок 2000 року. Можна стверджувати, що в вітчизняній банківській системі кожен третій банк - це банк з іноземним капіталом, а кожен четвертий банк – зі стовідсотковим іноземним капіталом.

В сучасних умовах присутність іноземного капіталу в банківській системі країни розглядається з різних боків. Позитивними наслідками діяльності банків з іноземним капіталом є збільшення масштабів перерозподілу фінансових ресурсів, швидке впровадження інноваційних технологій та нових методів ведення банківського бізнесу, можливе здешевлення банківських послуг, посилення розвитку міжбанківської конкуренції на ринку та демонополізація банківського середовища, стабілізація банківської системи, підвищення її стійкості, купівля «фінансово слабких» вітчизняних банків, сприяння інтеграції України. Негативними моментами впливу іноземного капіталу в український банківський сектор є: ускладнення банківського нагляду, загострення міжбанківської конкуренції та посилення тиску на вітчизняні банки, можливість захоплення іноземними банками банківського ринку України, посилення іноземного контролю, посилення нестабільності на національних фінансових ринках.

Дослідження рівня ризиків присутності іноземного капіталу в банківській системі потрібне для визначення економічної та фінансової безпеки вітчизняної банківської системи. При регулюванні діяльності іноземних банків задля забезпечення економічної та фінансової безпеки країни потрібно здійснити наступні заходи: забезпечити достатній рівень зайнятості в країні, цінову стабільність, економічний розвиток, створення консолідованого нагляду, узгодження нормативно-правової бази відповідно до європейського законодавства і міжнародних стандартів, покращення оцінки банківських ризиків, вдосконалення рівня корпоративного управління. При впровадженні системи ефективного банківського нагляду потрібно акцентувати увагу не лише на показниках діяльності дочірнього

банку, а й його материнської компанії, тобто транснаціонального банку. Саме тому суттєвого доопрацювання потребує нормативно-правова база діяльності філій іноземних банків в Україні з метою зниження потенційних фінансових ризиків. Важливим є врахування правового поля, в якому працюють їх материнські структури, а також створення внутрішнього правового забезпечення, яке б захищало національні банки та клієнтів іноземних філій від можливих ризиків.

До головних напрямів підвищення ефективності функціонування вітчизняної системи присутності іноземних банків необхідно віднести наступні: удосконалення діючих механізмів, спрямованих на розвиток банківської конкуренції, підвищення прозорості діяльності банків; забезпечення конкурентних переваг вітчизняних банків і розширення міжнародної діяльності банків; стимулювання розвитку ділових взаємовідносин у різних сферах економіки; упорядкування адміністративного регулювання, мінімізація бюрократизації та корупції у банківській системі та іноземних банків; сприяння ринкової саморегуляції; реформування та удосконалення законодавчої бази; поліпшення правових механізмів антимонопольного регулювання у банківській системі; лібералізація банківської системи та економіки у цілому, забезпечення інвестиційної привабливості України; залучення іноземних банків до кредитування та фінансування реального сектору економіки; підвищення ролі інструментів фондового ринку в залученні іноземних інвестицій та перерозподілі капіталу в національній економіці; здійснення державної політики, спрямованої на модернізацію, інформатизацію та прискорення інтеграції України у світовий фінансовий простір.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрос С., Хиленко В. Інституційні, мікро - та макроекономічні наслідки участі іноземного капіталу в банківському секторі / С. Андрос, В. Хиленко. – Банківська справа. – 2012, №4 – С. 31-41.
2. Белінська Я., Жаліло Я. Щодо впливу зростання присутності іноземного капіталу на банківську систему [Електронний ресурс] / Я. Белінська, Я. Жаліло // - Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor>.
3. Бутейко, О.І. Іноземні банки на фінансових ринках країн центрально-східної Європи [Електронний ресурс] / О. Бутейко // Банківська справа. - № 3. – С. 62-69. – Режим доступу: <http://www.economix.com.ua>.
4. Венгрияк К. Реєстрація банків з іноземним капіталом (ч.1) [Електронний ресурс] / К. Венгрияк // - Режим доступу: <http://gestors.ua/publications/116-registr-bankov>.
5. Владичин У. В Іноземне банківництво в Україні : [монографія] / У. Владичин ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів : Піраміда, 2011. – 280 с.
6. Гаврилишин Н. М. Проблеми та перспективи розвитку банківського сектора України / Н. М. Гаврилишин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/21_NNP_2010/Economics/70564.
7. Гаркавенко В. І. Іноземний капітал у діяльності банківського сектора України: досвід минулого, уроки на майбутнє / В. І. Гаркавенко ; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозування. – К. : Вид-во Ін-ту екон. та прогнозування, 2011. – 108 с.
8. Галайко Н. Р. Присутність іноземного та російського капіталу в банківській системі України [Електронний ресурс] / Н. Р. Галайко //

- Ефективна економіка . –2015 - №4 - Режим доступу :
<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3956>
9. Геєць В. Іноземний капітал у банківській системі України [Електронний ресурс]/ В. Геєць// – Режим доступу:
<http://www.zn.kiev.ua>.
 10. Гусєв Я. О. Вплив іноземного капіталу на консолідаційні процеси в банківській системі України / Я. О. Гусєв, С. Д. Богма // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць / Харківський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України. – Харків, 2012 – Вип. 1 (12) – С. 46-49.
 11. Гусєв Я.О. Особливості функціонування іноземного капіталу на банківському ринку України [Текст] /Я.О. Гусєв //Механізм регулювання економіки. – 2011. - № 3. – С. 18-35.
 12. Дзюблюк, О. В. Вплив іноземного капіталу на ефективність функціонування банківської системи України [Електронний ресурс] / О. В. Дзюблюк, Л. О. Матлага // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2012. – № 1. – С. 146-149.
 13. Дзюблюк, О. Іноземний капітал у банківській системі України: вплив на розвиток валютного ринку та діяльність банків / О. Дзюблюк, О. Владимир // Вісник Національного банку України. - 2014. - № 5. - С. 26-33.
 14. Єпіфанов А.О., Шпиг Ф. І. Банки з іноземним капіталом як можлива загроза для національної економіки. // А. О. Єпіфанов, Ф. І. Шпиг // Правовий тиждень – 2010. - №4 (95). – С. 41-45
 15. Зверяков М. І. Банківський капітал: вимоги Базеля III / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко // Фінанси України. – 2011. – № 6. – С. 13-23.
 16. Зверяков М. І. Формування системи індикаторів фінансової стійкості банківської систем / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко // Фінанси України. – 2012. - №4 – С. 3-12.

17. Зверяков М. І. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко, О. С. Сергєєва. – Київ: «Центр учбової літератури», 2016. – 520 с.
18. Івасів І. Б., Корнилюк Р. В. Стратегічні аспекти регулювання діяльності іноземних банків в Україні [Електронний ресурс] / І. Б. Івасів, Р. В. Корнилюк— Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Foa/2011_17/17_11.pdf
19. Іваноньків, О.О. Політика держави щодо інвестиційної діяльності в Україні ті перспективи прямого іноземного інвестування [Текст] / О.О. Іваноньків // Актуальні проблеми економіки. – 2007. - №11(77)
20. Міщенко В., Набок Р. Роль іноземного капіталу в банківському секторі України // Вісник Національного банку України. – 2010. – №7. – С. 22–24.
21. .Основні показники діяльності банків [Електронний ресурс] / Національний банк України. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
22. .Онищенко В., Манжос С. Регулювання іноземного капіталу в банківській системі: зарубіжний досвід та імплементація в Україні [Текст] / В. Онищенко, С. Манжос// Вісник Національного банку України. – 2013. - № 11. – С. 16-21.
- 23.Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://bank.gov.ua>.
24. .Подчесова В. Іноземний капітал на банківському ринку України [Електронний ресурс] / В. Подчесова, Ю. Сидоренко // Соціально- економічні проблеми і держа- ва. – 2012. – Вип. 2(7). – С. 257–263. – Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/e-journals/Sepid/2012_2/12pvybru.pdf
- 25..Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7 груд. 2000 р. № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>.

23. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання іноземних інвестицій та кредитування : Закон України від 27 квіт. 2010 р. №21 55-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2155-17](http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2155-17).
26. Про схвалення Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 серп. 2012 р. № 569-р [Електронний ресурс] . – Режим доступу : [http:// zakon1.rada.gov.ua/laws/show/569-2012](http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/569-2012).
27. Регулювання доступу іноземного капіталу у вітчизняну банківську систему [Текст] / ред. Спіфанов А.О., Козьменко С. М., Макаренко М.І.// Лібералізація руху капіталу в ході євро інтеграції: досвід країн Центральної Європи. Монографія/ Українська академія банківської справи Національного банку України. – Суми, 2007. – С. 83-97
28. Слобода, Л.Я. Класифікація ризиків зростання іноземного капіталу у банківській системі країни / Л.Я. Слобода, Ю.В. Банах // Вісник Української академії банківської справи. – 2008. – № 1. – С.97-105
29. Стельмах В. С. Енциклопедія банківської справи України. / Редкол. : В. С. Стельмах та ін. — К.: Молодь. Ін Юре, 2001. — 680 с.
30. Шаповалов, А.В. Присутність іноземного капіталу в банківському секторі України [Текст] /А.Шаповалов //Вісник НБУ. – 2008. - №4. – С. 2-7.
31. Чигиринець О. Вплив іноземного капіталу на банківську систему України [Текст] /О. Чигиринець// Економіка управління: зб. наук. праць ДЕГУТ. – 2011. – Вип. 17. – С. 306-313.
32. Філії іноземних банків: умови входження на фінансовий ринок України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uristua.com/bank/11965/index.html>